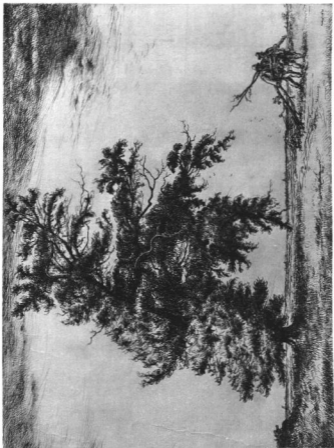




VARGA NÁNDOR LAJOS: SALGOTARJANI UTCA SZEMBEN AZ ESTI NAPPAL



ZÁDOR ISTVÁN: AKÁCOS ÚT SZÉLBEN. Rézkarc



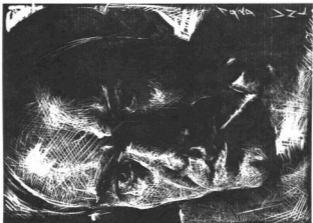
KOMJATI GYULA: SZEGÉNY EMBEREK, Rézkar



GÁBORJANI SZABÓ KÁLMÁN: SAN VITO CHIETINO II. Fémetszet



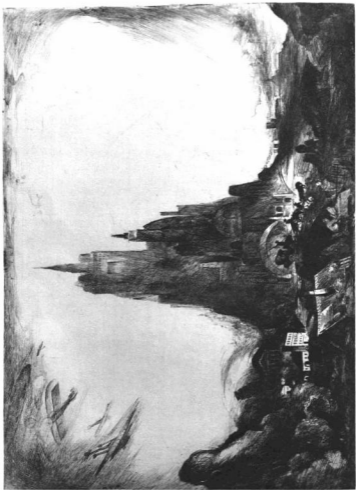
CONRAD GYULA: CSESZNEK VÁRA A BAKONYBAN. Színes fémetszet



VARGA NÁNDOR LAJOS: ONARCKEP, Famenyest



VARGA NÁNDOR LAJOS: G. ROZSIKA. Kézmarok



ISTOKOVITS KALMAN: ALOM RÉKÉRE

való viszonya azonban nem merült ki abban, hogy gyűjtő és donátor volt. Ahová csak keze elért, ahová csak szava elhallatszott, mindenütt védte a művészet érdekeit, hirdette szempontjait. Különösen szeretett szülővárosának, Budapestnek fejlesztése, esonositása, nemzetközi jó hírének emelése ügyszólván utolsó percéig legfőbb és legkedvesebb gondjai közé tartozott. Bugzón vett részt művészeti egyesületeink életében — lelkes, hasznos, kitünő ember volt, aki a multból megőrizte a legjobb polgári hagyományokat, de nem maradt el senki mögött akkor sem, ha olyan dologról volt szó, amelyet az egészségi haladás érdeke kíván. Mélyen megilletődve látjuk megszokott, kedves, felejthetetlen alakjának távozását. P. E.

VAJDA ZSIGMOND. A régibb festőgárda egyik köztiszteletben álló tagja, *Vajda Zsigmond* május 22-én elhunyt. A sors hosszú élettel ajándékozta meg s ő ezt az életet fáradhatatlan munkássággal töltötte el. Alig van tárgykör, amelyet ne művelt volna; festett képmás és tájképet (pl. Nadas táj), festett sok egyháztörténeti képet (pl. Szent István, Macula non est in Te, Pázmány Péter), mitológiai vonatkozásúakat (Sais), gyermekképeket, sok életképet (Bál után, Kedves levél, Keresztúzbén, Sikamlós pályán stb.), keleti dolgokat (Rabszolgavásár) s bár többszáz ilyen mű munkája ismeretes, tudása és erélye javát mégis egy más téren érvényesítette: terjedelmes falfestmények, amelyek ő maga is legkedvesebb munkáinak tartott. Efajta művekkel díszítette Budapesten a Pannónia- és Royal-szállót, a Kairó kávéházat, a Lipótvárosi Kaszinót, a Széchenyi-fürdőt, Schubert építész József-kürúti házát, Betlérén a gr. Andrássy-kastélyt. Az Otthon Kör számára megfestette a sajtó felszabadítását. Középleteink közül a szegedi és nagybecskereki városházát díszítette falfestményekkel, a Mária Terézia-téri Telefonközpontba 4 dekoratív képet festett a hírszolgálat fejlődéséről, a budai királyi várban négy falfestménye van: a lírai, drámai, egyházi és népies zene allegóriái. Főmunkája ezen a téren az Országház terjedelmes, mintegy 500 négyzetméternyi falfestményorozata, amelynek tárgya a hún-magyar mondakörből való: Attila kardja. A csodaszarvas, Emese álma, Hadak útja. Még hajlott korában sem szűnt meg munkálkodni és hosszú pályáján szorgalmas kiállítója volt a Műcsarnoknak és a Nemzeti Szalónnak. Egy ideig magán festőiskolát is tartott fenn.

A művésztszadalom nagyon becsülte benne a mindig jóindulatú, mindig megértő, mindenkit segítő kollégát. Szelíd, emberbecsülő lénye, meleg szívéllyessége számtalan barátot szerzett neki társadalmunkban.

Vajda Zsigmond Bukarestben született 1859-ben, ahova atyja a szabadságharc bukása

után kivándorolt. A család 1873-ban visszaköltözött Magyarországra, ahol a művész 1876—1883-ig a Képzőművészeti Főiskolában *Székelynék és Lotznak* volt tanítványa. Utóbb *Lotznak* nem egy falfestménye kivételénél segédkezett is. Tanulmányai fejlesztésére hat tétel Olaszországban töltött, egy évet Párizsban, járt azonkívül Németország fontosabb művészeti központjaiban is. Életének legnagyobb sikere az volt, amidőn régi mestere, *Lotz Károly*, 1898-ban az ő országközi falfestményeire neki adományozta az 1000 frt-os *Lotz-díjat*.

Hajlott korában is örömet járt pályatársai körébe, a Fészek-Klubba, ahol szeretettel és becsüléssel vették körül. Május 22-én is ott töltötte művésztszarsai körében az estét, hirtelen rosszul lett s hazaszállítása után még azon éjszaka meghalt. Pályatársainak, barátainak nagy sora kísérte utolsó útjára május 24-én a Kerepesi-úti temetőben.

PETYKÓ LUJZA. Februárban meghalt Budapesten tótrónai *Petykó Lujza* festőművésznő, a soproni állami leányliceum rajzetanára. A művésznő Zólyomban született 1896. január 7-én s középiskoláinak elvégzése után 1914-től 1918-ig a Képzőművészeti Főiskolának volt növendéke, ahol rajzetanári oklevelet szerzett. Mindjárt utána megkezdte paedagógiai munkásságát a soproni liceumban. Nagy elfoglaltsága következtében alig szentelhetett időt művészeti munkásságnak, kiállításainkon nem szerepelt. Néhány tájkép, fej- és akt-tanulmány ismeretes tőle.

GÜBEL JÁNOS ÁRPAD. Rómában püncöd ünnepén meghalt *Gübel János Árpád* festőművész, zalaegerszegi reálgimnáziumi rajzetanár, aki 1930 decemberében állami ösztöndíjjal ment ki a római Collegium Hungaricumba. *Gübel* 1886 augusztus 10-én született Orsován, ahol atyja postafőtiszt volt. A középiskolák elvégzése után 1905—10-ig növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolának. Tudttunkkal csak egyszer állított ki Budapesten, a Nemzeti Szalónban egy tájképet („Kilátás a Palazzo Falconieri ablakából”), mégpedig a római magyar intézet ösztöndíjas művészeinek nemrég zárult kiállításán s ez a kép mintegy beszámoló volt a Rómában töltött félevről. Alighogy ez a kiállítás megnyílt, híre jött hirtelen megbetegedésének és halálának.

GÜNSCHER KÁROLY. Június 1-én elhunyt Budapesten *Günscher Károly* festőművész és magyar államvasúti titkár. Eredetileg tanító volt Szalóniában, a Julián-Egyesület által főtartott iskolákban. Hajlama a festészet felé vonzotta s 1913—14-ben a Képzőművészeti Főiskolának lett nö-

vendéke. A háború megakasztotta tanulmányait, amelyeket csak 1918-ban folytathatott s 1922-ben megkapta a rajztanári képe-
sítést. Csak nagy ügyvel-bajjal tudott me-
nekülöni családjával az összeomlás után Sza-
loniából és festészeti tanulmányai mellett
kénytelen volt állást is vállalni a MÁV-nál.
Gunscher (szül. Vrapoljében, Verőce m.,
1884 június 20-án) csak ritkán állított ki.

Utóljára 1927 júniusában szerepelt két mun-
kájával a Nemzeti Szalonban (Finale, pasz-
telli; Tanulmány, vörös krétarajz). Egyéb-
ként leginkább tájképeket festett és dekora-
tív rajzokat készített. Rokonszenves, derék,
szorgalmas ember volt, aki főiskolás korá-
ban sokat tett fiatal pályatársai érdekében
is. Június 4-én temették el a farkasréti te-
metőben.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

A MAGYAR RÉZKARCOLOMŰVÉ-
SZEK EGYESÜLETÉNEK KIÁLLITÁSA.
A Magyar Rézkarcolók Egyesülete tiszte-
letreméltó szerénységgel és csendben annyi
pozitív eredményt könyvelhet el tagjai és a
magyar művészet külföldi érvényesülése ja-
vára, mint kevés művészi testületünk. A si-
kereik hosszú soráról számol be a Nemzeti
Szalon-beli márciusi kiállítás alkalmából
Conrad Gyula a katalógus előszavában.
E sikereket koronázza, hogy az egyesület
tagjainak munkái bevonultak a British Mu-
seum gyűjteményébe és *Komjáti Gyulát*, az
egyesület tagját, a *Royal Society of Painter-
Etchers and Engravers tagjai sorába választotta*,
mely ritka kitüntetéséddig még ma-
gyar grafikust nem ért.

Maga a kiállítás sokoldalúságában kelle-
mes, előkelő szintet képviselt. Rajzok be-
mutatása azonban csak akkor lett volna
stilszerű, ha a kész reprodukciós grafikai
művel állították volna szembe, mint a friss
invenció okmányait; így azonban, hogy a
rajzok kiállítása esetlegesen történt, szerven-
lenül hatott.

Örömmel láttuk viszont *Olgvai Viktor*
pár kitűnő és oly szolid kultúrájú lapját.
Ő nálunk a szecesszió legtárgyilagabb pólu-
sát képviselte. Mellette *Nagy Sándor* bodros
látomásai szinte pajzsnál hatnak. *Conrad*
Gyula, az egyesület kitűnő igazgatója, han-
gulyatos, színes fametszeteivel hat. Rézkar-
cainak újabb vonalmerovítése kevésbé nyújt
kielégítő megoldást.

Fiatalabb rézkarcgrafikusaink nagyobb ré-
sze az egyedül lehetséges irányt a Rembrandt
által jelzett úton, vagy a rembrandti eszkö-
zök romantikus hatványozásában vélte meg-
találhatni. Tény, hogy a rézkarctechnika
minden lehetőségét a nagy hollandi mester
aknáztta ki a legkülönb, mégis nehéz az
általa elmondottat újonnan értelmezni, ha-
scsak a mult századbéli új értelmezéssel —
élükön Millet-vel — nem magyarázkodunk
ki. *Komjáti Gyula* nagy sikerét éppen egy
szerencés technikai hozzáértéssel eszközölt
ilyirányú kimagyarázkodásnak köszönheti.

Ezen a hollandi barokk-francia romantikus
vonalon mozognak becsületes tudással és
több-kevesebb egyéni eltéréssel: *Gallé Tibor*,
Gy. Sándor József, *Boldizsár István*, *V. Bayer Agost*, *Csóka István*, *Lénárd Róbert*.
Egyiken-másikon Brangwyn látomásainak ha-
tása is előnyösen érződik. Barokk-romantikus
grafikusaink egy másik csoportja talán túl-
zott mértékben duskálódik a formai mozgalmasság,
a fények és árnyak ellentétének, a motívumhalmozásnak eszközeiben. Az alkotó
gyönyörűségtől extázisba emelkedni: ehhez
elsősorban titáni erőkészlet kell és fölüeny
rajzi meg grafikustechnikai tudás. Vajjon
Istokovits Kálmán, *Simkovits Jenő*, *Varga Nándor*,
Weil Erzsébet kellő mértékben ren-
delkeznek-e ily olimpiai kvalitások fölött?
Valamikor *Aba Novák* is az ő utakon járt
(láttuk most is néhány régi karcát). De *Patkó Károly*
új olasz karcjai azt mutatják, hogy
egészséges, járható kivezetőút lehet ebből a
— némi szigorral — „ál-expresszionista ál-
romantikának” nevezhető stílusból. *Istokovits*
ellenpólusát *Zádor István* képviseli. Az ő
pusztai rézkarcjai tiszta szeretetteljes tárgy-
lagosságukkal, szükségzavúságukkal — minden
rögzítettségük mellett — közelednek a rem-
brandti maîtrise-hez. Szépek *Ferency Valér*
francián impresszionisztikus, kifejezésben elő-
kelően takaros, eszközben bölcsen takarékos
lapjai.

A modern fronton ott áll először is *Szónyi István*,
aki kifejezésbeli biztonságát főleg
néhány szílas, groteszk kifejezésű lapjában
találja meg. *Szobotka Imre* lapjai közül a
„Hajón” és a „Piac” címűek a legkitűnő-
bek. Érdekes lenne, ha *Szobotka* egyszer a
rézkarc helyett a rézmetszettel kísérleteznék.
Lapjai ekként talán elvesztenék finom lustre-
jüket, de nyerhetnének helyébe dűrieri élt,
ami *Szobotka* formai törekvéseinek jobban
megfelel. *Vadász Endre* érnyé, hogy olyan
egyéni kifejezést talál, mely először is min-
den nálunk ismert sablontól mentes, másod-
szor is gyökeresen rézkarcszerű, harmadszor
is szerencésen egyesíti a biztoskezü primitív-
séget a hangulat csendes humorával.